

Wegwijzer in de Bijbel

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

42. Bileam en de koning van Moab

Bijbelgedeelte: Numeri hoofdstuk 22-27

Bileam zegent Israëli

De HEER had Mozes verboden de landen van de Moabieten en de Ammonieten in te nemen, omdat dit het land was van hun familie. Moab en Ammon waren namelijk de zonen van Lot, de neef van Abraham.

Balak, de koning van Moab, hoorde wat de Israëlieten met zijn machtige burenen had gedaan. De Moabieten waren heel erg bang geworden voor de Israëlieten, omdat die met zoveel waren. Ze zeiden: "Die horde vreet hier de hele streek nog kaal, als een rund dat een veld afgraast". Daarom stuurde de koning enkele belangrijke vorsten als zijn gezanten naar een zekere Bileam. Die was op dat moment in een stad aan de rivier de Eufraat, op de grens tussen het tegenwoordige Turkije en Syrië. Hij was voor de volken in dat gebied een bekende 'waarzegger'. Bileam kende de HEER, en was mogelijk een profeet van Hem. Balak liet hem de boodschap brengen: "Er is een volk uit Egypte gekomen, dat overal in mijn land is neergestreken. Ze zijn hier vlakbij gelegd. Dat volk is te sterk voor mij. Kom daarom hierheen om het voor mij te vervloeken. Misschien kan ik het dan verslaan en het uit mijn land verjagen. Immers wie door u wordt gezegd is gezegd, en wie door u wordt vervloekt is vervloekt". Daarbij stelde hij hem een ruime beloning in het vooruitzicht, en die vond Bileam wel heel aantrekkelijk... Hij vroeg de gezanten een nacht te blijven, en af te wachten wat de HEER hem zou zeggen. Die nacht vroeg God Bileam wat die mannen kwamen doen. Nadat hij het had verteld, zei de HEER dat hij niet met hen mocht meegaan, omdat het volk Israël gezegd was. De volgende morgen zei Bileam tegen de gezanten dat zij beter konden teruggaan naar hun koning, omdat de HEER hem geen toestemming gaf met hen mee te gaan. Toen Balak dit hoorde, stuurde hij een ander gezantschap, nóg groter en met nóg belangrijker vorsten van het volk. Zij moesten Bileam een nóg grotere beloning beloven, en zeggen: "Laat niets u ervan weerhouden naar mij toe te komen. Ik zal u rijk belonen en ik zal alles doen wat u zegt. Kom toch en spreek een vloek uit over dit volk". Maar Bileam wist wat de HEER had gezegd, en antwoordde: "Ook al gaf Balak me

al het zilver en goud uit zijn paleis, dan nog zou ik niets maar dan ook niets kunnen doen dat ingaat tegen de HEER, mijn God". Toch vroeg hij hun een nacht te blijven, in afwachting van wat de HEER hem dit keer zou zeggen.

Die nacht stelde de HEER Bileam op de proef. Ondanks dat Hij de eerste keer gezegd had dat hij niet mocht gaan, omdat het volk Israël gezegend was, zei Hij nu "ga dan maar met hen mee", onder de voorwaarde: "je mag alleen doen wat ik je opdraag". Hierdoor had Bileam kunnen weten dat hij niet moest gaan, maar hij deed het toch. Daarom werd de HEER heel boos op Bileam.

Onderweg naar Balak gebeurde er iets bijzonders. Toen hij op zijn ezelin over een smal paadje tussen de velden ging, stond er een engel van de HEER op het pad. De ezelin zag hem, maar Bileam niet. De ezelin ging van het pad af, en liep het veld in. Bileam sloeg de ezel en dreef haar weer op het pad. Wat later liep het pad tussen de muren van twee wijngaarden door. Daar stond de engel weer, maar weer zag Bileam hem niet. De ezel kon geen kant op en ging dicht langs de muur staan, zodat Bileams voet bekneld raakte. Dat deed nogal zeer, en boos sloeg hij zijn ezelin weer. Toen de engel het pad verliet, ging de ezelin verder. Maar verderop werd het pad nog smaller en liep het tussen de stenen door. Toen de engel daar ging staan, kon de ezelin geen kant op en ging zij liggen. Woedend sloeg Bileam de ezelin met een stok. Toen liet de HEER de ezelin spreken, en ze vroeg Bileam: "Wat heb ik u misdaan dat u me nu al drie keer geslagen hebt?" "Je drijft de spot met me", zei Bileam, "als ik een zwaard bij me had, dan had ik je allang gedood". "Ben ik niet de ezelin waarop u al uw hele leven rijdt? Heb ik mij soms ooit eerder zo gedragen?" "Nee" zei Bileam. Op dat moment liet de HEER Bileam zien wat de ezelin zag, en Bileam schrok enorm. Hij knielde en boog zich diep voorover. De engel vroeg hem: "Waarom heb je je ezelin nu al drie keer geslagen? Ik ben hier gekomen om je tegen te houden, want deze reis is tegen Mijn wil ondernomen, deze weg voert naar de afgrond. Driemaal zag je ezelin Mij, en driemaal is ze voor Mij opzij gegaan. Had ze dat niet gedaan, dan had Ik jou gedood maar haar in leven gelaten". Bileam zei: "Ik heb gezondigd, want ik wist niet dat U mij de weg versperde. Maar als wat ik doe slecht is in Uw ogen, ga ik terug naar huis". Maar de engel zei: Ga maar met die mannen mee. Maar je mag alleen zeggen wat Ik je opdraag". En zo ging Bileam – tegen beter weten in – toch verder.

De apostel Petrus schrijft later over mensen die zeggen profeten zijn, maar het niet zijn: "Ze zijn afgedwaald, ze hebben de rechte weg verlaten en treden in de voetsporen van Bileam ... die zich maar al te graag liet betalen voor onrecht. Maar hij werd voor zijn vergriep terechtgewezen: een stom lastdier, dat met de stem van een mens sprak, maakte een eind aan de waanzin van die profeet".

Bij Balak gekomen vroeg deze aan Bileam waarom hij niet eerder was gekomen; hij zou toch goed betaald worden? Maar Bileam zei kortweg "Ik ben er nu toch?" "Maar of ik iets zal kunnen zeggen? Alleen wat God mij in de mond legt kan ik zeggen".

Balak nam Bileam mee naar een hooggelegen plaats, vanwaar hij een deel van het kamp van de Israëlieten kon zien. Bileam vroeg hem zeven altaren te bouwen en daar offers op klaar te maken. Zij offerden samen, en daarna ging Bileam een eind verder afwachten wat de HEER hem zou zeggen. Daarna ging hij terug naar Balak, en zei: "Hoe kan ik vervloeken wie door God niet is vervloekt ... Wie kan Jakob tellen ... Moge ik sterven als die rechtvaardigen ...". Balak was verbijsterd: "Wat hebt u nu gedaan! Ik heb u hierheen laten halen om mijn vijanden te vervloeken, en nu zegent u ze". Bileam antwoordde hem: "Ik zeg niets anders dan wat de HEER mij in de mond legt".

Maar Balak gaf het niet op. Hij nam hem mee naar een top van het Pisga-gebergte, waar hij meer van het kamp kon zien. Bileam deed hetzelfde als de eerste keer, en nu moest hij zeggen: "Let goed op, Balak, en luister ... God is geen mens, dat hij Zijn woord zou breken of terug zou komen op Zijn besluit ... Hij droeg mij op te zegenen. Hij heeft gezegend – kan ik dat keren?". Balak was ten einde raad, en zei: "Als u dan blijft weigeren hen te vervloeken, zegen hen dan tenminste niet". Maar weer antwoordde Bileam: "Ik heb u toch gezegd dat ik alleen doe wat de HEER mij opdraagt?"

Balak probeerde het – koppig als hij was – nog een keer, in de hoop dat God Bileam de Israëlieten dan wel zou laten vervloeken. Hij nam Bileam mee naar de berg Peor, waar hetzelfde ritueel plaatsvond. Maar nu zei Bileam door de Geest van God geleid, over Israël: "Gezegend wie u zegent, vervloekt wie u vervloekt". Nu werd Balak woedend, en stak zijn vuisten op: "Ik heb u laten roepen om een vloek over mijn vijanden uit te spreken, maar u hebt hen nu al drie keer gezegend. Verdwijnt, ga terug naar waar u vandaan komt. Ik had beloofd dat ik u rijk zou belonen, maar u loopt die mis – door toedoen van de HEER". Waarop Bileam antwoordde, dat hij vooraf had gezegd dat hij, welke beloning Balak hem ook wilde geven, niets kon doen tegen het bevel van de HEER. "Goed, ik ga terug naar mijn eigen land. Maar eerst zal ik u laten weten wat dit volk uw volk in de toekomst zal aandoen": "een ster komt op uit Jakob, een scepter [koningsstaf] uit Israël. Hij verbrijzelt Moab de slapen". Hierna ging Bileam terug naar huis.

De Israëlieten vieren een offerfeest ter ere van de goden van Moab

Later in het boek Numeri is echter te zien dat het toch wat anders afliep dan hier staat. Bileam ging namelijk niet meteen naar huis, maar deed iets om de beloning van Balak alsnog te krijgen. Hij kon Israël dan niet vervloeken, maar wel iets voorstellen dat tot de ondergang van dit volk zou kunnen leiden. Mozes zegt namelijk later over de vrouwen van Midjan: "Juist zij

waren het die de Israëlieten, op aanraden van Bileam, destijds bij de Peor verleid hebben tot ontrouw aan de HEER, en dat veroorzaakte de plaag die de gemeenschap van de HEER getroffen heeft".

Wat was er gebeurd? Er waren Midjanitische vrouwen naar het kamp van de Israëlieten gegaan, om hen uit te nodigen voor een offerfeest ter ere van hun goden. Velen van het volk namen de uitnodiging aan. Ze verlieten stiekem het kamp en aten van de offers aan Baäl Peor, en bogen zich daarvoor neer. Hun familiehoofden wisten daarvan, of deden daaraan mee. Veel mannen namen ook vrouwen mee het kamp in. Daarom werd de HEER weer woedend op hen. Mozes kreeg opdracht hen te doden, evenals allen die meegedaan hadden. Pinehas, de zoon van de hogepriester Eleazar, kwam op voor de zaak van de HEER, en kreeg van Hem de belofte dat de hogepriester voortaan altijd uit zijn nageslacht zou komen.

Het is een beetje moeilijk in Numeri te zien over wie het nu eigenlijk gaat. De ene keer gaat het om Moabieten en de andere keer om Midjanieten. Niemand weet precies hoe dit zit. De Midjanieten woonden op het Arabisch schiereiland ten zuidoosten van de Dode Zee, ten zuiden van Edom. In ieder geval waren het Midjanitische en geen Moabitische vrouwen die de Israëlieten verleidden. Hoe ze daar kwamen wordt niet verteld, maar het was toen wel bekend waar ze vandaan kwamen, want de HEER zei tegen Mozes: "Behandel de Midjanieten als jullie vijanden en dood hen, want zij hebben jullie als hun vijanden behandeld door sluwe plannen tegen jullie te smeden".

Een nieuwe volkstelling

Hierna zei de HEER tegen Mozes en Eleazar, dat zij weer een volkstelling moesten houden, op dezelfde manier als bijna veertig jaar eerder. De opmerkelijke uitkomst was, dat het aantal mannen van 20 jaar en ouder vrijwel gelijk was gebleven: toen 603.550, en nu 601.730. Ze hadden zich niet uitgebreid, omdat alle mensen van 20 jaar en ouder in die tijd waren gestorven, en er daarnaast velen door de straffen van de HEER waren omgekomen. Ook het aantal Levieten was bijna gelijk: toen 22.000 en nu 23.000.

Deze telling was bedoeld om de verdeling van het beloofde land eerlijk te laten verlopen. Een grote stam moest een groter gebied krijgen dan een kleiner. Ook kon niemand zelf even bepalen welk stuk land hij wilde hebben. Dat zou de HEER doen door het lot te laten beslissen.

Het erfrecht van vrouwen

Enkele vrouwen vroegen Mozes hoe het met de toewijzing van land moest gaan, als een man stierf en alleen dochters had. Mozes vond dat dit inderdaad voor altijd geregeld moest worden, en bepaalde dat dan de dochters het bezit van hun vader zouden erven. En als er ook geen dochters waren, dan de broer van de overledene, en ga zo maar door.